

71. Стеријино позорје – селекција (26. мај – 3. јун 2026)

НАШЕ ПРИЧЕ

Сећања и страдања

Данас, када је иза нас 70 година од оснивања Стеријиног позорја, овај фестивал, који је у почетку био фестивал само Стеријиних дела, а на коме сада учествују позоришта из земље и региона са делима наших писаца, и даље је најзначајнија позоришна манифестација у Србији.

Све што је било добро, описаше историја – написао је Јован Стерија Поповић у предговору своје драме „Родољупци“.

Иако је селекција коју предлажем мој лични поглед на протеклу сезону, управо је трагање за dobrим представама било моја мисија.

Која је улога позоришта данас и да ли се она променила? Шта очекујемо од представа и да ли у њима проналазимо одговоре на питања која нас занимају? Шта уопште тражимо у њима и да ли је заједнички доживљај, комуникација и емоција оно што нас повезује и испуњава? Гледајући преко четрдесет представа текуће сезоне насталих на домаћем драмском тексту, наишао сам на потпуно аутентичне, изненађујуће и различите одговоре на ова питања, а осам представа се издвојило пре свега својим свеобухватним приступом, изузетним извођењем и разноликошћу трагања за разлозима и смислом постојања у свету позоришне уметности, као комплексне рефлексije нашег времена.

Ослањајући се на домаћи драмски текст који кроз различите теме и различите форме третира и сагледава наш живот, али и повезујући класична дела са данашњим феноменима – у протеклој сезони настале су представе које, осим што имају изузетне уметничке квалитете, на најбољи начин успостављају комуникацију са публиком. А управо то су били критеријуми мог одабира програма овогодишњег Стеријиног позорја, али и моје суштинско схватање и поимање овог најзначајнијег фестивала националне драме и позоришта, као референтне тачке нашег театра – јак текстуални предлог који омогућава развијање маштовите глумачке игре и редитељског промишљања, активан однос према времену и представе које се тичу публике.

Управо тај парадокс пролазности, трајања у тренутку, сећања и заборава јесте оно најлепше у овој уметности дијалога у најширем смислу те речи и оног на сцени и оног између сцене и публике, уметности преиспитивања, играња, сагледавања и на крају – изазивања осећања. А осећања су у нама, она су у нашим животима, она су у нашој прошлости, али пре свега у нашој садашњости. Било да су сећања, туге, тескобе или радости и наде, све су то наше приче и наше драме.

Избор представа званичне селекције овогодишњег Стеријиног позорја је скуп различитих позоришних поетика и размишљања, којима је заједнички квалитет доследност у начину изношења сопственог театарског израза.

И кад је у питању ново читање домаће драмске класике („Госпођа министарка“), драматизације и обраде великих класичних дела српске књижевности која и даље имају

препознатљиве значајне везе са данашњим тренутком и гледаоцем („Госпа Нола”), и када су у питању савремени класици („Професионалац”, „Шине”), ауторски пројекти („Моје позориште”, „Зашто се смеје?”), нове генерације и ново време („Централа за хумор”, „Без буке од два до шест”) – увек су то наше приче и наше драме – пресек најбољих представа из прошле сезоне кроз призму домаћег текста, које указују где је позориште данас.

Ове године, нажалост, није било простора за међународну селекцију „Кругови”, па је мој фокус био на представама насталим по текстовима домаћих драмских аутора.

Управном одбору предлажем да у овогодишњу селекцију Стеријиног позорја уврсти следеће представе:

1. МОЈЕ ПОЗОРИШТЕ, ауторски пројекат Бориса Лијешевића, Атеље 212, Београд (Србија)

Представа у којој редитељ преиспитује себе у позоришту и у уметности заиста је јединствена, и по својој форми и по теми и питањима којима се бави. Овај саморефлексивни истраживачки приступ, кроз суочавање самог аутора са својим сећањима, успоменама и глумцима на сцени, ствара потпуно ново, моје позориште. Ритуал сценског сазревања и одрастања уметничке душе, храбро и дубоко интимно, а пре свега искрено, на сцени постаје универзално и важно сваком, јер се тиче свих нас који трагамо за одговором на питање ко смо у ствари. „Моје позориште“ је потврда истинитости позоришног ритуала – на сцени се ништа не може сакрити.

2. ЦЕНТРАЛА ЗА ХУМОР, текст Ђорђе Косић, режија Оља Ђорђевић, Народно позориште у Београду (Србија)

Настао на основу документарне грађе, овај текст се бави стварним догађајима и личностима у окупираном Београду током Другог светског рата. Позориште као тема у овој представи налази се у околностима Другог светског рата.

Глумци Народног позоришта у Београду Јован Танић и Александар Цветковић били су стрељани 27. новембра 1944. године, без суђења – због „Централе за хумор“ и под наводном оптужбом за сарадњу са окупатором. У преплитању ратних околности и позоришне стварности, поставља се питање шта је за осуду у околностима у којима је живети у ствари опасно по живот, и ко уопште има право да доноси пресуде. Намеће се питање, да ли је у тим околностима прави живот на сцени, а на улици исфабрикована стварност идеолошке искључивости? Процењивање исправности ставова којима се појединац руководи у друштву, потреба да се стави у први план сопствена неоспорна правичност ради заштите идеолошког концепта, за дубоко је преиспитивање. У жару грађења новог, немилосрдно се обрачунава са старим. Јер, ако историју пишу победници, треба ли бити на страни победника? Питање које се понавља у свим временима рата, окупације, кризе и превирања гласи: да ли играти или не, да ли изабрати позорницу или спустити завесу?

3. ГОСПОЋА МИНИСТАРКА (ГОСПА МИНИСТРИЦА), текст Бранислав Нушић, режија Вељко Мићуновић, Словенско народно гледалишче Марибор (Словенија)

Скоро век након настанка, у Нушићевој „Министарки” и даље се јасно препознају илузије, амбиције и жеље појединца да постане неко, без обзира на сопствене способности или интелектуални капацитет.

У овој поставци лик Живке министарке није само предмет исмевања, већ и жртва система и људи који је окружују, редитељски промишљено, избалансирано, кроз сва сценска средства. Представа анализира механизме друштвене структуре, док истовремено потврђује колико брзо човек може да се удаљи од себе, ако му околности понуде могућност власти, престижа и бољег живота. Класик нашег позоришта истражује девијације друштвених норми с почетка двадесетог века, дајући публици могућност да преиспита сопствени мериторни концепт и етичке вредности. Данас, када су те девијације нормално стање друштва, у рукама је редитеља да пронађе прави приступ за великог писца, истражи креативни поступак и кроз живо позориште потврди пишчеву универзалност.

„Госпођа министарка” тако остаје врло актуелна као комедија о друштвеном статусу, идентитету и вечној људској жељи за припадањем и значајем.

4. ГОСПА НОЛА, текст Исидора Секулић, драматизација Александра Јовановић, режија Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад (Србија)

Полазећи од једне од седам приповедака из збирке „Кроника паланачког гробља” представа „Госпа Нола” после дуго времена враћа у фокус једну од наших највећих књижевница 20. века, као и причу о жени која се бори са свим недаћама толико блиских нама, у контексту времена у коме данас живимо. Кроз ову представу специфичне редитељске поетике и приступа, лик Госпа Ноле повезује се са савременом женом у њеној борби за потомство и промишљања о улози жене и наметнутог модела женског постојања, на које утичу и животи наших предака и наших ближњих. Ово је тема коју су многи позоришни писци обрађивали, како самостално, тако и као део шире слике о друштву, а Исидора Секулић сигурно заузима значајно место у литератури, у друштву највећих писаца. Оригинална редитељска поставка, веома комплексна у структури, прилази великој књижевности доследно пратећи поетски ритам, потврђујући сигуран и храбар редитељски рукопис, какав и приличи нашој великој списатељици.

5. ШИНЕ, текст Милена Марковић, режија Милан Нешковић, Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Босна и Херцеговина – Република Српска)

Поновни сусрет са „Шинама” Милене Марковић и даље веома снажно и болно прича о изгубљеној генерацији. Ликови ове драме одрастају за време и након ратних деведесетих година на простору бивше Југославије. У фрагментарној драмској форми пратимо судбину групе младића чији живот је обележен насиљем. Они нису само жртве насиља, већ и сами врше насиље над другима. Зло је обузело све ликове и развија се кроз време у општу агресивност. Агресија је свуда, у школи, на улици. Данас, ово велико дело наше позоришне

литературе потврђује своју универзалност причајући о миру. О значају овакве драме највише говори управо та способност разумевања у другачијим друштвеним околностима, много година касније, када из вишеслојне структуре избија смисао мира, дубоке потребе за неоствареним спокојем и кључним састојком живота – љубављу. Наизглед грубо, љубав је присутна. У редитељској поставци, снажни замах писца, сведока нашег времена, само је још више добио на снази, ниједног тренутка не губећи фокус.

Ова метафора о насиљу изнова нас подсећа да и даље нисмо ништа учинили да свет око нас буде бољи него што јесте, али да нада увек постоји. Шине које воде у пропаст, данас дају наду.

6. ПРОФЕСИОНАЛАЦ, текст и режија Душан Ковачевић, Звездара театар, Београд (Србија)

После 35 година од првог извођења, „Професионалац“ и даље прича нашу никад до краја и никад довољно испричану причу о животу као борби за неке нове слободе са једне стране, и животу који остаје похрањен и забележен негде у дубоким, великим, прашњавим полицијским архивама, са друге. Сусрет те две стварности и сукоб два погледа на исти живот открива се кроз узбудљиву глумачку игру, потврђујући још једном величину и савременост нашег највећег живог драмског класика Душана Ковачевића. Оно што се питамо док гледамо представу је: који део мог живота је тајна? Да ли ико може да тумачи мој живот другачије и да ме због тога поставља у околности које нисам изабрао? Ко има то право? Ако сам ја та личност, са тим правом, са колико озбиљности пратим свој живот?

7. БЕЗ БУКЕ ОД ДВА ДО ШЕСТ, текст Софија Димитријевић, режија Тара Митровић, Хартефакт кућа, Београд (Србија)

Навикли смо да већ 14 година Хартефакт фондација подржава, негује и промовише веома важне, друштвено ангазоване и „отрежњујуће“ комаде, али и представе из Хартефакт куће које причају суштински људске приче. Таква је и ова „Без буке од два до шест“ у којој се кроз сусрет две жене у околностима опресије и зла строгих правила заједнице (једне стамбене зграде) пред нама отварају скривена и потиснута осећања, тајне и застрашујуће животне истине. Излазак из илузије и самозаваравања води нас у сурову реалност у којој тешко и опрезно пружамо руку и загрљај другоме. Изузетна глумачка игра суочава нас са болом и самоћом. Самоћом која избија из сваке изговорене и неизговорене речи ове представе. Скривени, потиснути слојеви нашег живота, кроз литерарну основу, редитељску храброст и глумачко умеће, одједном избијају као нешто што желимо да задржимо заувек. Нешто што не може да се купи, већ само да се осећа. Тешко за играње, још теже за режију, најбоље за писца.

8. ЗАШТО СЕ СМЕЈЕ?, ауторски пројекат Ђорђа Нешовића, Народно позориште Сомбор (Србија)

„Зашто се смеје?“ ауторски је пројекат који снажно и емотивно осветљава живот са аутизмом из много углова и снажно се повезује са публиком, дајући јој шансу да након одгледане представе боље разуме особе са аутизмом, али и њихове ближње. То је прича о породицама које се суочавају са аутизмом. Полазиште ове представе је лична редитељева прича о брату са аутизмом кроз призму позоришта, која у својој структури садржи приче о три дечака који се налазе на различитим спектрима аутизма. Како аутизам представити на сцени, шта он може да значи позоришту и како позориште утиче на свест о аутизму – све су то питања која се постављају у овој представи која, трагајући за одговорима добија разумевање, љубав и снажне загрљаје гледалаца. Редитељски рукопис нам приближава универзалну истину – креативност не зна за границе, припада свима без обзира на године, образовање и околности. Са једне стране креативност редитељског поступка, са друге стране креативност теме, хумани аспект који нас одваја од свега другог на планети – људи смо.

У нашој породици знамо где прича о аутизму почиње, али не знамо где се завршава – јер она и даље траје, каже редитељ.

Светислав Гонцић,
24. март 2026.